

Tita Mikulaš

diplomski studij povijesti, istraživački smjer: Moderna i suvremena povijest
(19. i 20. stoljeće)

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Natalie Zemon Davis (1928. – 2023.)

Natalie Zemon Davis (1928. – 2023.)

(Fotografija: <https://www.historians.org/about-aha-and-membership/aha-history-and-archives/presidential-addresses/natalie-zemon-davis>)

Prošlog listopada, nakon borbe s karcinomom, napustila nas je vrsna povjesničarka Natalie Zemon Davis. Opisivana je kao povjesničarka marginaliziranih skupina jer se većinu svoje karijere bavila socijalnom i kulturnom poviješću s naglaskom na ljude čije sudbine nisu bile zastupljene u dotadašnjoj historiografiji. Svojim se radom dotakla teme žena i feminizma, kolonijalizma i povijesti običnog čovjeka uglavnom tijekom ranog novog vijeka. Njezino je nasljeđe nemjerljive vrijednosti za historijsku znanost kojoj je podarila novi pristup stapajući antropološke i etnološke elemente kao nadopunu svojim po-

vijesnim istraživanjima. Važnost, kao i doseg njezina djelovanja vidljivi su u velikom broju radova pisanih na temu njezinih teorija kao i specifičnog pristupa povijesnim interpretacijama. Velik broj tekstova u njezinu čast napisan je kao posljednji pozdrav institucija, kolega i studenata koji su imali priliku surađivati s profesoricom Davis ili su pak bili dotaknuti njezinim radom.

Natalie Zemon Davis rođena je 8. studenog 1928. godine u Detroitu, najnaseljenijem gradu savezne države Michigan. Njezin odgoj u liberalnoj židovskoj obitelji udario je temelje vrijednostima koje će isticati u svojoj karijeri. Pohađala je srednju školu Cranbrook Kingswood, nakon čega je upisala Smith College gdje je 1949. godine ostvarila zvanje prvostupnice povijesti sa završnim radom o renesansnom filozofu Pietru Pomponazziju. Na ženskom fakultetu Radcliffe College 1950. godine završila je magisterij. Studentski dani bili su joj ispunjeni aktivnostima kao što je sudjelovanje u studentskoj politici gdje je zastupala progresivnu struju što vidljivo članstvom u udruzi American Youth for Democracy te predsjedničkoj poziciji u Young Progressives. Tijekom studija produbljivala je interes za europsku književnost, poglavito francusku, dok joj je političko usmjerenje bilo oblikovano marksističkom literaturom s kojom se susretala. Na studiju je upoznala i svog supruga, matematičara Chandlera Davisa s kojim je, usporedno sa zahtjevnom karijerom, imala troje djece. Na Sveučilištu u Michiganu doktorirala je 1959. godine s disertacijom naslovljenom *Protestantism and the Printing Workers of Lyon: A Study in the Problem of Religion and Social Class in the Reformation*. Istraživanje za disertaciju provodila je u Lyonu sve dok joj, zbog previše radikalnih političkih stavova, Predstavnički odbor za neameričke aktivnosti nije suspendirao putovnicu. Daljnju karijeru nastavlja na brojnim fakultetima kao predavačica, ali i kao jedna od najvažnijih autorica svoga vremena, koja je razvijala jedinstven pristup interpretaciji povijesnih vrela te bila zagovarateljica filma kao načina reprezentacije povijesti. Predavačku karijeru započela je na sveučilištu Brown, nakon čega je od 1963. do 1971. godine predavala na Sveučilištu u Torontu. Sljedećih šest godina provodi na Berkeleyju u Kaliforniji, a od 1978. godine pa sve do 1996. radi na Princetonu kada dobiva titulu *professor emeritus*.

Na Princetonu, Berkeleyju i Torontu Davis napravila je veliki korak kao osnivačica Ženskih studija, a bila je i druga ženska predsjednica American Historical Association. Područja koja su dominirala u njezinu radu uklopljena su i u kolegije koje je predavala. Neki od njih su: Povijest žena i spola, Povijest i film, Židovska povijest ranog novog vijeka te Ranonovovjekovna europska i društvena povijest. Dobitnica je National Humanities Medal za 2013. godinu koju joj je svečano dodijelio američki predsjednik Barack Obama. Povrh navedenog postoji još mnogo projekata, istraživanja i dostignuća Natalie Zemon Davis koji su od velike važnosti, a o tome svjedoči više od 20 počasnih diploma s raznih sveučilišta koje su joj dodijeljene.

Svoju autorsku akademsku karijeru započinje zbirkom eseja pod naslovom *Society and Culture in Early Modern France* iz 1975. godine u kojoj pokušava prikazati kako su širi procesi utjecali na malog čovjeka. Praznine u izvorima popunjava svojim znanjem o kontekstu i svakodnevicu Francuske u to doba, predstavljajući specifičnost svog historiografskog stila. Radeći kao

povijesna konzultantica na filmu *The Return of Martin Guerre*¹, probudila je interes za priču seljaka koji se vraća svome selu i obitelji nakon godina izbivanja, da bi na svome mjestu zatekao uljeza. Davis tu ističe film kao medij većih mogućnosti od pisanog teksta. Inspirirana radom na filmu piše knjigu istog naslova koja postaje njezino najpoznatije djelo. Gotovo kao da zapisuje priču, Davis kontekstualizira priču o Martinu Guerri koristeći svoja prijašnja znanja o tom dijelu francuskog društva u 16. stoljeću. Opisujući svakodnevicu na takav slikovit način otvara prostor za postavljanje kardinalnih historiografskih pitanja koja oplemenjuju njezin stil interpretacije povijesnih vrela. Na taj je način apostrofirala važnost historiografske interpretacije kao i primarne uloge povjesničara, a izvore kao alat za postavljanje okvira priče koju iznosi. U takvoj interpretaciji oslanjala se i na antropologiju i etnologiju. Za stvaranje takve historiografije potrebno je znanje o procesima i kontekstu vremena kako bi se mogli donositi informirani zaključci. Knjiga iz 1987. godine *Fiction in the Archives: Pardon Tales and Their Tellers in Sixteenth-Century France* temom je vezana za priču malog čovjeka jer analizira pisma molbi za pomilovanja francuskih optuženika. Nastavljujući se na povijest marginaliziranih 1995. godine objavljuje knjigu o sudbinama triju žena različitih religijskih opredjeljenja u knjizi *Women on the Margins: Three Seventeenth-Century Lives*. Nije mogla napustiti svoju želju da se ponovno uključi u svijet filma u koji se zaljubila nakon rada na filmu o Martinu Guerreu. Zato je 2000. godine, na primjeru poznatih filmova, prikazala važnost filma kao interpretativnog medija za povijesne događaje marginaliziranih u knjizi *Slaves on Screen: Film and Historical Vision*. Knjiga pisana s najviše tradicionalnom strukturom u opusu Natalie Zemon Davis jest *The Gift in Sixteenth-Century France*. Specifičnost ovog rada je odmak od narativnog stila karakterističnog za njezine prijašnje radove. Njezina posljednja knjiga *Trickster Travels: A Sixteenth-Century Muslim between Worlds* objavljena je 2006. godine. Shodno temama kojima se bavila Zemon Davis, dolazimo do zaključka da su na njezin rad uvelike utjecali Marc Bloch, koji je kao Francuz i Židov odgovarao europskom identitetu s kojim se poistovjećivala, te historiografski laureati kao Carlo Ginzburg i Emmanuel Le Roy Ladurie koji je njezin rad smatrao kvalitetnim.

Nažalost, ne postoji dovoljno hrvatskih prijevoda radova Natalie Zemon Davis pa je tako *Povratak Martina Guerra* jedina knjiga prevedena na naš jezik. Preveden je i članak poznat studentima *Vladavina žena: simbolička inverzija spolova i politički nemiri u Europi na početku industrijskog doba* te radovi u knjizi *Putujući između centra i margina: dijalog s povodom* 4.²

Interes za znanjem i intelektualnim napretkom koji je posjedovala Natalie Zemon Davis uvijek ju je vodio novim temama i istraživanjima, ali i motivirao za cjeloživotni rad. Doprinosom razvoju historiografije i interdisciplinarnim pristupom interpretacijama dokazala je važnost povijesti tzv. običnih

¹ Hrv. prev. *Povratak Martina Guerra*.

² Natalie Zemon Davis, Filip Šimetin Šegvić i Nikolina Šimetin Šegvić (prir.), *Putujući između centra i margine*, Dijalog s povodom sv. 4 (Zagreb: FF press, 2012).

ljudi ili ljudi na marginama društva. Vrijednost njezina rada prepoznata je u akademskoj zajednici koja ju je višestruko nagrađivala, ali je posebno vrijedno da je svojim načinom pisanja uspjela privući šire čitateljstvo. Kao žena, Židovka i Amerikanka imala je jedinstven pogled na svijet i na njegova događanja što ju je ponukalo da proučava priče skupina čija povijest često nije istražena. Pristupala je izvorima kao neiscrpnom vrelu informacija koje se otvara uz prava pitanja. Kada sažmemo njezinu djelatnost moramo primijetiti da je njezina aktivnost ostavila veliki trag na historiografiji nudeći nekonvencionalni pristup interpretaciji povijesnih vrela, ali i svojim općenitim doprinosom akademskoj zajednici zadužila mnoge buduće naraštaje. Bila je inspiracija mnogim studentima i kolegama što će, kroz svoja djela, nastaviti biti i u budućnosti.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 19 2024.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XIX, broj 19, 2024.

Glavna i odgovorna urednica
Tijana Vokal

Zamjenica glavne urednice
Ivana Đorđić

Uredništvo
Filip Bačurin
Marija Bišćan
Ivan Ćorić
Ivana Đorđić
Adrian Filčić
Ivan Mrnarević
Marko Perišić
Ruben Prstec
Matija Pudić
Tijana Vokal

Urednici pripravnici
Klara Miholić
Ivan Moškato
Patrik Smolak

Redakcija
Filip Bačurin
Marija Bišćan
Ivan Ćorić
Ivana Đorđić
Adrian Filčić
Klara Miholić
Ivan Moškato
Ivan Mrnarević
Marko Perišić
Patrik Smolak
Ruben Prstec
Matija Pudić
Tijana Vokal

Tajnik Uredništva
Adrian Filčić

Recenzenti
dr. sc. Damir Agićić
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Inga Vilogorac Brčić
dr. sc. Aleksandra Golubović
dr. sc. Branimir Janković
dr. sc. Filip Šimetin Šegvić
dr. sc. Ivica Šute
dr. sc. Nikola Tomašegović

Lektura za hrvatski jezik
Lorenia Jantolek
Martina Prosen
Lucija Rak
Josipa Skenderović
Gabrijela Soldan
Jakov Zidarić

Lektura za engleski jezik
Anamarija Brusić

Oblikovanje
Boris Bui, FF press

Izdavač
Odsjek za povijest Filozofskog
fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Tisak
Studio Moderna d.o.o., Zagreb

Naklada
Tiskano u 100 primjeraka.

ISSN: 1334-8302

Tvrdnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove i mišljenja autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financirano je novcem dobivenim na natječaju za studentske projekte Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te sredstvima koja je ustupio Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Redakcija časopisa Pro tempore iskreno zahvaljuje Odsjeku na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva

Odsjek za povijest
(za: Uredništvo Pro tempore)
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb

Kontakt

casopis.protempore@gmail.com

Web-stranica

<https://protempore.ffzg.unizg.hr/>